

Nr 4.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion om åtgärder för vidgat nordiskt samarbete på utredningsväsendets och den offentliga förvaltningens område.

I en inom första kammaren väckt, till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 113, har herr *Herlitz* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för vidgande av samarbetet med de övriga nordiska länderna på utredningsväsendets och den offentliga förvaltningens område samt för riksdagen framlägga de förslag, som för detta syfte finnas påkallade.

I fråga om motiveringens får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har berett föreningen Norden tillfälle att avge yttrande över motionen. Yttrandet är fogat som bilaga till detta utlåtande.

I likhet med vad som anförts i motionen och i det av föreningen Norden avgivna remissyttrandet anser utskottet — utan att närmare taga ståndpunkt till i motionen framförda förslag och synpunkter — tiden nu vara inne att fortsätta det tidigare inledda men genom kriget avbrutna samarbetet med de nordiska länderna på utredningsväsendets och den offentliga förvaltningens område. Ett intimt samarbete mellan de nordiska länderna på nämnda område skulle utan tvivel medföra bestående fördelar, förhindra dubbelarbete och befordra nya uppslag att befrukta utvecklingen inom Norden. Frågan om hur detta samarbete lämpligen bör ordnas är enligt utskottets mening av sådan vikt, att den bör upptagas till omsorgsfull prövning.

Utskottet finner sig alltså böra hemställa,

att första kammaren för sin del ville besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville till prövning upptaga frågan om ett vidgat samarbete med de övriga nordiska länderna på utredningsväsendets och den offentliga förvaltningens område samt för riksdagen framlägga de förslag som för detta syfte finnas påkallade.

Stockholm den 12 mars 1947.

På utskottets vägnar:
VERNER SÖDERKVIST.

Närvarande: herrar Söderkvist*, Näsgård, Persson, Einar, Arrhén, Fahlander, Nilsson, Hjalmar, Olofsson* och Sundelin.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till Första kammarens första tillfälliga utskott.

Med anledning av att föreningen Norden beretts tillfälle att avgiva yttrande över en av herr Herlitz i första kammaren väckt motion (nr 113) om åtgärder för vidgat nordiskt samarbete på utredningsväsendets och den offentliga förvaltningens område, får föreningen Nordens centralstyrelse härmed anföra följande:

Som av åtskilliga påpekanden i motionen framgår hava de spörsmål, som i motionen beröras, varit föremål för uppmärksamhet i föreningen Nordens strävande att stärka den nordiska samhörigheten. I flera avseenden ha föreningens överväganden och utredningar föranlett framställningar till statsmakterna om vidtagande av åtgärder och anvisande av medel. Då nu i riksdagen motionsvis föreslagits, att ett stort problemkomplex av nordisk innebörd måtte i sin helhet upptagas till utredning, bör detta hälsas som ett glädjande initiativ, vilket icke borde lämnas obeaktat. Utan tvivel har motionären i sin framställning berört frågor av synnerligen betydelsefull innebörd.

Kärnpunkten i motionen ligger enligt centralstyrelsens uppfattning i det avsnitt, där motionären framhåller betydelsen av att förhållandena i de nordiska länderna såvitt möjligt utvecklas i enahanda riktning. Om vikten av samhörighet och samarbete mellan Nordens folk torde numera råda en enstämig uppfattning i vårt land. Samma uppfattning synes göra sig starkt gällande hos våra frändefolk. Förutsättningen för samhörighetens bevarande och samarbetets fullföljande är emellertid, att utvecklingen i kulturellt, socialt och ekonomiskt avseende i de nordiska länderna fortgår på samma front. Lyckligtvis har så hittills i stort sett skett. Ingen ifrågasätter, att fortsatta enhetssträvanden skulle avse någon likriktning, som kunde stå i motsats till en naturlig önskan hos varje folk, att utvecklingen av samhällsförhållandena må ske i överensstämmelse med folkens egen särart. Å andra sidan ha vi i den långt genomförda nordiska enhetligheten i civillagstiftningen ett talande exempel på vilka stora fördelar, som kunna vinnas, om gemensamhet på lämpliga områden åstadkommes. Av särskild vikt synes vara, att intresset för bevarad och utvecklad gemenskap just nu bevakas. Otvivelaktigt synes nämligen vara, att det livliga och i och för sig glädjande reformarbete på olika områden, som nu efter kriget upptagits, kan medföra att gemensamma nordiska intressen förbises och att det nordiska sambandet särskilt i fråga om kulturvård och social utveckling blir försvagat. Centralstyrelsen vill därför understryka motionärens uttalande, att det behöves vägledande och initiativtagande krafter, om man vill förebygga, att det fortgående reformarbetet i de nordiska länderna oavslutligen ökar avståndet mellan dem.

Den första och nödvändigaste förutsättningen för samarbete och gemensamt framåtskridande är, att vi ömsesidigt i de nordiska länderna äga kunskaper om varandra och tillräckliga informationer om vad som sker. Med erfarenhet från aktivt deltagande under lång tid i de nordiska strävandena uppställer därför motionären i första avsnittet i sin exposé den frågan, huruvida det i tillräcklig mån är sörjt för information och för beaktande av vad som inhämtas. Motionären ger själv icke ett kategoriskt svar, men av vad han anför framgår, att han anser angeläget, att det sörjes för åstadkommande av ökade möjligheter att få kännedom om grannländernas förhållanden, om där vunna erfarenheter och om där

aktuella reformproblem. Det skulle föra för långt att i detta sammanhang närmare ingå på frågan om de existerande förbindelserna mellan de nordiska folken och dessas stärkande. Å ena sidan måste tyvärr konstateras, att den ömsesidiga känndomen allmänt taget är mycket bristfällig. Å andra sidan kan med tillfredsställelse konstateras, att ett ivrigt arbete på många håll pågår för att närmare förbindelser må ernås. Föreningen Norden har under mer än ett kvartsekel efter måttet av sina krafter deltagit i detta arbete genom en mångförgrenad verksamhet, omfattande bl. a. allmän upplysningsverksamhet genom föredrag, tidningsartiklar och utgivande av litteratur, genom verksamhet i skolorna, genom kurser för representanter för olika verksamhetsområden och genom främjande av studiebesök och reseutbyte. Den av föreningarna efter kriget startade vänortsrörelsen borde kunna bli en verksam faktor i arbetet att närma folken till varandra. Statsmakterna ha nyligen berett föreningen Norden ekonomiska möjligheter att främja nordiskt utbyte av lärare och folkhögskoleungdom.

Vid sidan av föreningen Norden förekommer även ett på många håll ivrigt och intresserat arbete i samma riktning. Betydelsefullt är det gamla samarbetet mellan arbetarrörelserna, mellan lärarkårer, jurister, pressen, vetenskapliga sammanslutningar, försäkringsinrättningar, tjänstemannagrupper o. s. v. På åtskilliga verksamhetsområden finnas rent av nordiska förbund organiserade med egna sekretariat. På senare tid ha ett stort antal branschsammanlutningar tagit nordiska kontakter. Förteckningen över nordiska anknytningar av olika slag är imponerande, och för varje år spinnes ett allt tätare nät av organiserade förbindelser av kollektiv art mellan de nordiska länderna. Självfallet leder detta till ökad kännedom och avser ytterst, att yrkesgrupper av skilda slag skola draga nytta av erfarenheterna var på sitt område.

Motsvarande förhållanden råda i viss omfattning även på den offentliga förvaltningens område. I detta avseende kunna som exempel påpekas de regelbundna konferenser, som hållas mellan representanter för stadsförvaltningen i de nordiska huvudstäderna, och hurusom ett planmässigt utbyte av informationsmaterial mellan dessa förvaltningar äger rum. I fråga om offentliga byggnader, stadsplaner, kommunal administration, skolväsen o. d. är det vanligt, att studiedelegationer från grannländerna besöka Sverige. Även i vårt land ha kommunala organ visat ökat intresse för att genom studiebesök inhämta erfarenheter från grannländerna.

Om sålunda kan konstateras, att ett fritt och spontant nordiskt utbyte av informationer och erfarenheter äger rum, och om det också kan anses som viktigast, att detta utbyte mellan institutioner, korporationer och företag ytterligare utvecklas och gives fastare former, så är det icke desto mindre av synnerlig vikt, att även från statsmakternas sida vidtagas lämpliga åtgärder för främjande av de nordiska kontakterna. I första hand torde det få anses önskvärt, att staten så frikostigt som möjligt stöder de organ, som kunna vara i behov av medel för sin nordiska kontaktverksamhet. Härigenom åstadkommes en samverkan mellan statsmakterna och det frivilliga arbetet, som även ur statens synpunkt torde vara ändamålsenlig. Frivilliga insatser kunna emellertid nå resultat endast till viss gräns. Därutöver måste arbetet övertagas och åtgärderna genomföras av myndigheterna.

Från enskilt håll kan konstateras behov, verkställas förberedande utredningar och framställas förslag, men genomförandet måste ske genom de offentliga organens försorg. Ett exempel härpå må från föreningen Nordens sida anföras.

Efter någon tids verksamhet fann föreningen angeläget, att ett närmare nordiskt arbete på det ekonomiska livets område komme till stånd. Då det befanns, att föreningens egna krafter icke räckte till härför, gjordes år 1934 framställningar till regeringarna i samtliga nordiska länder om tillsättande av statliga nämnder att taga arbetet om hand. I enlighet med detta förslag tillsattes omedelbart dylika nämnder, som samarbetade med varandra. Efter krigets slut ha föreningarna, var och en till sin regering, hemställt, att ett dylikt samarbetsorgan i lämplig form skulle ånyo inrättas. De konferenser mellan departementscheferna i de nordiska regeringarna, som efter kriget ägt rum, torde också få tolkas som ett uttryck för statsmakternas intresse för ömsesidig information, för utnyttjande av ömsesidiga erfarenheter och för utsträckt samverkan. Det år 1946 anordnade mötet mellan Nordens ecklesiastikministrar resulterade således i tillsättande av en nordisk kulturkommission, av vilken man kan vänta sig mycket i fråga om samverkan på det kulturella området. Här gives ett exempel på sådana initiativ från det allmännas sida, som synas naturliga, som det bör tillkomma statsmakterna och deras organ att taga och som på ett avgörande sätt kunna åstadkomma ett rikare och fastare nordiskt samarbete på skilda områden.

Motionären har pekat på några åtgärder, som synas lämpliga för ernående av det syfte, varom här är fråga. Beträffande ett par av dessa åtgärder har också föreningen Norden tidigare gjort framställningar. Det skulle föra för långt att i detta sammanhang framföra ytterligare förslag. Den av motionären föreslagna utredningen skulle emellertid åstadkomma klarhet i vad som kan och bör ankomma på det allmänna att åstadkomma och i vilken ordning lämpliga åtgärder böra vidtagas. Det är därför av synnerlig vikt, att den föreslagna utredningen kommer till stånd.

Stockholm den 7 mars 1947.

För föreningen Nordens centralstyrelse

ANDERS ÖRNE,

vice ordf.

/ Arne F. Andersson,
verkst. dir.